

ACCOUNTANCY.

ONDER HOOFDREDACTIE VAN

W. KREUKNIET, Rotterdam,

Lid 1^{ste} klasse van het Nederlandsch Instituut van Accountants.

Redactie: Mr. P. G. H. Dop, J. Hagers, F. h. Limpert, Mr. G. v. Slooten, J. G. Ch. Volmer.

Bijdragen worden gaarne aangenomen.
De copie wordt *niet* teruggegeven.
Nadruk is geoorloofd, zoo de bron wordt genoemd.
Boeken ter recensie zende men aan de Redactie.

UITGAVE VAN
G. DELWEL & Co.,
Jericholaan 80. *** ROTTERDAM.

* * Verschijnt maandelijks. * *
Abonnement per jaar f 5,— bij vooruitbetaling.
De opzegging van het abonnement kan slechts
ingaan bij het begin van een nieuwen jaargang.

Alle stukken voor de redactie bestemd, te adresseeren aan W. KREUKNIET, Wolfshoek 4, Rotterdam. Interc. telefoon N^o. 720.

INHOUD.

De Economische beteekenis der Accountancy,	Blz. 1.
door W. Kreukniet.	
Aansprakelijkheid van den Commissionair in Effecten voor het door hem verspreide prospectus,	3.
door Mr. G. v. Slooten.	
Kapitaal en Winst,	5.
door J. Hagers.	
Vennootschapsrecht,	6.
De zaak Humbert en de Accountancy,	7.
Een voorbeeld, dat navolging verdient,	9.
Uit en Voor de Practijk,	10.
door W. Kreukniet.	
Boekhouders-Accountants,	10.
door J. F. Bianchi.	
Aansprakelijkheid van Commissarissen,	11.
door Mr. Hartzfeld.	
Eene Handelshoogeschool,	12.

De Economische beteekenis der Accountancy.

Herhaaldelijk is ons gebleken, dat men in regeerings-, finantiële- en juridische kringen nog niet altijd een goed denkbeeld heeft van de groote economische beteekenis der accountancy.

Daarom komt het ons voor, dat het zijn nut hebben kan, die beteekenis in ruwe trekken te schetsen.

Gaarne zouden wij dit doen aan de hand van de zaken, die ons in den laatsten tijd zijn opgedragen, vooral, omdat er daaronder verscheidene zijn, die zich tot het voorgestelde doel bij uitstek leenen. Doch de vrees bekruipt ons, dat, hoe voorzichtig we ons ook zouden uitdrukken, sommige lezers in het tafereel, dat wij zouden ophangen, dat hunner eigen zaak zouden zien. Zij zouden ons wellicht voor de voeten kunnen werpen, het beroepsgeheim te hebben geschonden en dit geheim moet den accountant heilig zijn.

Daarom zijn we verplicht een anderen weg in te slaan. Achtereenvolgens willen we aantonen, dat de accountancy

- a. aan het crediet een gezonde basis geeft,
- b. de kapitaalvorming in de hand werkt,

- c. kapitaalvernietiging voorkomt,
- d. arbeid bespaart,
- e. de arbeidsverdeeling bevordert.

* * *

a. *De accountancy geeft aan het crediet een gezonde basis.* Hij, die geenvreemdheid is in de finantiële geschiedenis, weet, dat de val van menig huis moet worden toegeschreven aan het onoordeelkundig verlenen van crediet. Wij zouden daarvan leerzame voorbeelden uit onze practijk kunnen aanhalen, helaas, echter moeten we volstaan met de bewering, dat menige bank onmiddellijk maatregelen nemen zou, als ze goed bekend was met den waren toestand van den credietnemer. Menigeen zou zich voor groote verliezen hebben gevrijwaard, als hij, vóór de verleening van een crediet toe te staan, een onderzoek had laten instellen naar den finantiëlen toestand van den aanvrager, niet door het een of ander informatie-bureau, dat de credietwaardigheid gewoonlijk alleen beoordeelt, naar de regelmaat in de betalingen, doch door een accountant, die de boeken aan een grondig onderzoek onderwerpt.

Wordt als regel aangenomen, geen beduidende credieten te verlenen, dan na een voorafgaand boeken-onderzoek, daar wordt aan het crediet een grondslag gegeven, die niet alleen elk verantwoordelijk beheerder dekt, doch ongetwijfeld groote verliezen voorkomt.

Doch er is meer. De accountancy zal, doordat zij den juisten finantiëlen toestand van den credietvrager aan het licht brengt, velen minder afkeerig maken van het verlenen van credieten, dan tegenwoordig nog het geval is, nu men de credietwaardigheid slechts met gebrekkige hulpmiddelen bepalen kan. Hiervan zal het onmiddellijk gevolg zijn, dat het credietgeven zich ontwikkelt, waarmede de voortbrenging ongemeen zal worden gebaat, omdat het crediet, hoewel zelf geen kapitaal zijnde, de aanwending van het kapitaal bevordert.

- b. *De accountancy bevordert de doeltreffende aanwending*

van het aanwezige kapitaal en werkt daardoor gunstig op de kapitaalvorming.

Men kan geen courant ter hand nemen, of men vindt annonces, waarin op de een of andere wijze kapitaal wordt gevraagd. Nu eens is het iemand, die een vennoot zoekt, dan weder wordt de inschrijving op obligaties of aandelen eener N. V. S. aangekondigd. Van groote economische beteekenis is de vraag, zal het kapitaal, dat gevraagd wordt, productief worden aangewend, zal het werkelijk worden gebruikt als productie-middel, of zal het soms onttrokken worden aan zijn bestemming en voor de productie verloren gaan? Niemand kan op deze vraag een absoluut betrouwbaar antwoord geven, doch in veel gevallen zal de accountancy een groote waarborg kunnen geven, dat naar alle waarschijnlijkheid het gevraagde kapitaal productief kan worden aangewend.

Een fabriek verkeert in niet al te besten toestand. Door te geringe afschrijvingen en andere administratieve kunststukjes zijn geregeld flinke dividenden uitgekeerd. Eindelijk blijkt de toestand onhoudbaar en men besluit diensvolgens tot het uitschrijven van een obligatielening. Dank zij eenige klinkende namen en een opgeschroefd prospectus slaagt de leening.

Daarmede is het voortbestaan der zaak, die eigenlijk geliquideerd had moeten worden, omdat ze niet productief is, voor eenige jaren verzekerd, doch ten koste van het nieuw ingebrachte kapitaal, dat voor de kapitaalvorming verloren is. Indien de uitgifte eener leening niet geschied kon, dan na de publicatie van een accountants-rapport, waarin de toestand der maatschappij werd blootgelegd, dan zou het nieuwe kapitaal ongetwijfeld voor de kapitaalvorming behouden gebleven zijn.

Werd besloten om bij elke kapitaalvraag een onderzoek naar de behaalde financiële resultaten door accountants te doen instellen, dan zou ongetwijfeld veel kapitaalvernietiging worden voorkomen en de kapitaalvorming krachtig worden bevorderd.

Dit onderzoek heeft niet alleen een sociale beteekenis, maar is ook voor den individu van groote waarde, daar het een krachtig middel is, om hem voor verlies te vrijwaren. Immers, kapitaalvernietiging moge voor de gemeenschap een nadeel zijn, voor den individu, den oorspronkelijken eigenaar van het vernietigde kapitaal, is het een ware ramp, die zijn financiële ondergang kan tengevolge hebben. Talrijk toch zijn degenen, die hun goed geld hebben geruild tegen papertjes, die maar al te spoedig nagenoeg waardeloos bleken te zijn.

Het is dan ook begrijpelijk, dat het publiek zelfs aan soliede ondernemingen niet steeds dien steun geeft, dien zij verdienen en met recht mag worden beweerd, dat, als men voldoende wordt ingelicht door de rapporten van bekwame accountants, meer kapitaal ter beschikking van handel en nijverheid zal worden gesteld, dan op dit oogenblik het geval is.

De bevordering der accountancy is daarom een zaak van groot nationaal belang.

c. *De accountancy voorkomt kapitaalvernietiging.* Ofschoon dit punt eigenlijk reeds in het voorgaande besproken is, verdient het afzonderlijke vermelding, wegens zijn buitengewoon groote economische beteekenis. Ieder, die de naamlooze vennootschappen in de practijk kent, zal moeten toegeven, dat zij maar al te vaak tot kapitaalvernietiging leiden. Voor een deel kan dit worden voorkomen, als het publiek steeds den waren toestand kent, als dus betrouwbare balansen en winstrekeningen worden gepubliceerd. De hulp der accountancy is daarbij onmisbaar.

d. *De accountancy bespaart arbeid.* De enorme ontwikkeling van handel en nijverheid heeft aan de boekhouding groote eischen gesteld. De oude Italiaansche methode, volgens welke post voor post wordt geboekt, zal het moeten afleggen, vooral omdat ze te veel tijd kost. Er is een dringende behoefte ontstaan aan een systeem, dat aan minder arbeid, grooter duidelijkheid paart. De accountancy is instaat dit probleem op te lossen. De algemeene grondbeginselen der inrichtingsleer heeft zij reeds vastgesteld. Er rest alleen nog de toepassing daarvan op de verschillende bedrijven, welk werk ook reeds voor het grootste deel is verricht. Men heeft dan ook het recht te beweren, dat de accountancy den boekhouder instaat stelt zijn hoofdboeken bij te houden in minder dan de helft van den tijd, dien het Italiaansch systeem daarvoor vordert. En nog zijn we niet aan het einde, want de accountancy is een levende wetenschap, die zich snel ontwikkelt. Vermoedelijk zal zij dan ook der administratieve wereld nog menige tijdsbesparende methode brengen.

e. *De accountancy berordert de arbeidsverdeling.* Alle vooruitgang ontstaat door splitsing, heeft H. Spencer gezegd. De accountancy is van deze ontwikkelingswet een sprekend voorbeeld. Zoolang er boek gehouden is, zullen administraties zijn ingericht en gecontrôleerd, doch niet steeds door personen, die daarvan hun geregeld beroep maken. Eerst in den laatsten tijd is het beroep van accountant ontstaan, uit den aard der zaak op bescheiden schaal.

De splitsing is dus een feit geworden. De administratieve wereld kan nu de voordeelen genieten, die aan deze arbeidsverdeling onafscheidelijk verbonden zijn. De inrichting en contrôle kan nu worden opgedragen aan personen, die daarvan hun geregeld beroep maken. Ieder zakenman zal inzien, wat dit zeggen wil en ieder, die geen vreemdeling is in de economie, zal de groote voordeelen kunnen opsommen, die verbonden zijn aan de vorming van het nieuwe beroep, ontstaan door arbeidsverdeling.

* * *

Zoo zouden we verder kunnen gaan, want het onderwerp is nog lang niet uitgeput. Wij vertrouwen echter, dat de hoofdzaken voldoende zijn uitgekomen en men in bevoegde kringen zal inzien, dat de economische beteekenis der accountancy van dien aard is, dat het uitstellen eener wettelijke regeling onverantwoordelijk is, vooral ook, omdat alleen de

wetgever een eind maken kan aan het would-be-accountantschap, dat de ontwikkeling der accountancy in hooge mate belemmert.

W. KREUKNIET.

Aansprakelijkheid van den commissionair in effecten voor het door hem verspreide prospectus.

Of Mr. T. M. C. Asser gelijk had, toen hij in 1886, de toenmaals nieuwe strafwet in verband met handel en scheepvaart besprekende, onder meer opmerkte: „men spreekt dikwijls van zwendelarijen en benadeeling van het publiek door oprichters of bestuurders van naamlooze vennootschappen. In ons land echter behooren misbruiken van dien aard gelukkig tot de uitzonderingen” — of hij daarmee gelijk had, zou ik thans niet meer durven beslissen, maar ik mag wel als vaststaande aannemen, dat onze beroemde landgenoot in het jaar 1903 die woorden niet zal durven herhalen. Sedert eenige jaren hebben wij het oprichtingseuvel ook ten onzenz e omvang en uitbreiding zien verkrijgen, die het onmogelijk maken, de bezorgdheid van het publiek en van de volksvertegenwoordiging met een beroep op de vaderlandsche vlekkeloosheid weg te wuiven, en in 't gezicht waarvan uitspraken als van Mr. Asser thans slechts als uitingen van een struisvogel-politicus zouden worden beschouwd. Men kan dan ook opmerken, dat in de geschriften, die in den laatsten tijd de oprichting van naamlooze vennootschappen behandelden, het bestaan van talrijke ernstige misbruiken als een axioma op den voorgrond wordt gesteld.

Eveneens bestaat er nagenoeg geen verschil van meening aangaande de noodzakelijkheid van herziening der wet op de naamlooze vennootschappen en het geven van wetsvoorschriften ter beteugeling van die misbruiken. Men mag al min of meer optimistische denkbeelden hebben omtrent de kracht van bestaande wetsbepalingen op dit punt, er zal wel niemand zijn die algehele vernieuwing van ons actienrecht zou betreuren. Evenwel is men 't niet altijd eens over de vraag hoe in een toekomstige verjongde wet de misbruiken bij oprichting van naamlooze vennootschappen moeten worden gekeerd.

Speciaal bestaat er tusschen hen, die geldelijke verantwoordelijkheid van oprichters voor de door hen bewerkte schade wenschen, verschil van meening omtrent de uitgebreidheid van het begrip oprichters of van de grenzen waarbinnen zij, die aan de oprichting medewerkten, met de eigenlijke oprichters moeten worden gelijk gesteld. En vatten wij een enkel misbruik in het oog, namelijk het verlokken tot deelname van het publiek door middel van onvolledige of onware mededeelingen in het prospectus, dan zien wij, dat vooral hier de vraag is gerezen tot welke personen de verantwoordelijkheid daarvoor zich moet uitstrekken. Men heeft in het bijzonder gevraagd of een commissionair in effecten, een prospectus onder zijn clientèle verspreidend, aansprakelijk moet zijn voor de waarheid van den inhoud en dus gehouden moet zijn om, indien er verzwijgingen en onwaarheden in voorkwamen en iemand op de emissie inschrijvend schade heeft geleden door die verzwijgingen of onwaarheden, de geleden nadeelen te vergoeden.

In ons bestaand recht heeft deze vraag zich ook wel voorgedaan, al hoewel in eenigszins anderen vorm en uitsluitend in theorie. Er is mij toch geen vonnis bekend, dat in die zaak een beslissing heeft gegeven. Ik bedoel de vraag naar den omvang van art. 335 Wetboek van Strafrecht. Daar lezen wij: „Hij, die, zich belastende met of zijne medewerking verleende tot het plaatsen van schuldbrieven van eenigen

staat, eenige provincie, gemeente of openbare instelling, of van aandeelen in- of schuldbrieven van eenige vereeniging, stichting of vennootschap, het publiek tot inschrijving of deelneming tracht te bewegen door het opzettelijk verzwijgen of verminken van ware of voorspiegelen van valsche feiten of omstandigheden, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.” En nu heeft men gevraagd of daar- onder ook de commissionair viel.

Daarop is verschillend geantwoord. Op het voetspoor van Mr. Asser hebben sommigen gemeend, dat het „plaatsen” van aandeelen of obligatie's wel veelal reeds zal zijn afgelopen voordat het werk van den commissionair begint. Deze rechtsgeleerden vatten toch het „plaatsen” op als die transactie waarbij het lichaam, dat geld noodig heeft, zich de afneming van zijn aandeelen” of obligatie's heeft verzekerd. Vat men 't in dien zin op, dan zouden dus de stukken reeds geplaatst zijn wanneer ze zijn overgenomen door een bankier of een syndicaat. Deze meening is evenwel onjuist. Want de bepaling der strafwet spreekt in verband met „plaatsen van schuldbrieven of aandeelen” over bewegen van het *publiek* en wil dus eerst van plaatsen gesproken hebben, wanneer men is gekomen aan de zoogenaamde publieke inschrijving. Daar nu de commissionair in effecten in vele gevallen kan worden gezegd medewerking te verleenen aan die publieke inschrijving, zal hij dus wel degelijk vallen onder de in het artikel genoemde personen. Dan komt echter nog de vraag of hij door het verspreiden van het onwaar of onvolledig prospectus ook de in het artikel aangeduide handelingen verricht heeft. Mij dunkt, dat het vast staat dat de commissionair het prospectus rondzendt om het publiek tot inschrijving te bewegen. Daar- over bestaat dan ook geen verschil. Maar men heeft gevraagd of het verspreiden van onware of onvolledige prospectussen, die *niet* door den commissionair zijn gesteld, ten aanzien van hem moet worden beschouwd als het opzettelijk verzwijgen of verminken van ware of voorspiegelen van valsche feiten of omstandigheden. De algemeen bevestigende beantwoording van deze vraag, die m. i. uit de woorden van dit artikel zou moeten volgen, wordt verhinderd door het systeem van de wet, die overal waar een *verspreiding* strafbaar moet zijn dat uitdrukkelijk bepaalt en het hier nalaat. Dit neemt evenwel niet weg, dat wanneer de commissionair een onvolledig prospectus verspreidt, hij gehouden is tot aanvulling indien hij van de onvolledigheid op de hoogte is en anders aan zijn cliënten feiten en omstandigheden zelfstandig verzwijgt. Daar- voor is hij dus zeker strafbaar.

Deze vraag deed zich alleen in theorie voor, omdat de strafwet eischt, dat dit verzwijgen opzettelijk (willens en wetens) is geschied. In de practijk zal men zelden of nooit kunnen bewijzen, dat hier opzet aanwezig is geweest.

Zoodra de wet eene handeling strafbaar noemt, ontstaat voor hem, die door zulk een handeling is benadeeld, de mogelijkheid om zijn schade op den bedrijver te verhalen. Zoo ook hier. Maar men moet bewijzen, dat die schade een gevolg is geweest van het verzwijgen en dat men niet zou hebben ingeschreven wanneer men het prospectus niet had ontvangen of het volledig ware geweest. Meer zal dus zeker verstandig doen met zich in zoo'n geval van procederen maar te onthouden en met de kosten van het proces zijn leergeld niet te verhoogen.

In ons geldend recht is dus, behoudens bijzondere gevallen van niet te miskennen opzettelijk bedrog bij den commissionair, van strafrechtelijke of civiele aansprakelijkheid ten zijnen aanzien feitelijk geen sprake.

Het ontwerp van de staatscommissie, ingesteld tot herziening van het wetboek van koophandel, geeft omtrent de verantwoordelijkheid voor den inhoud van het prospectus